

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ВИКЛАДАЧА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК НЕОБХІДНОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто особливості та етапи розвитку креативності педагога вищої школи; проаналізовано форми, методи та прийоми, які варто використовувати у педагогічній діяльності для вдосконалення творчих умінь та навичок. Також акцентовано увагу на важливості розвитку креативності викладача англійської мови та запропоновано шляхи формування творчих здібностей викладача. Важливе значення у статті надано також зв'язку креативності викладача із розвитком творчого потенціалу студентів англомовного профілю.

Ключові слова: креативність, вища школа, методи, прийоми та форми розвитку творчих здібностей.

Постановка проблеми. В останні роки в умовах значних соціальних, економічних, політичних, технологічних змін у житті суспільства значно підвищилися вимоги до діяльності та особистості педагога вищої школи, зумовлені, насамперед, вимогами до майбутнього фахівця, якого він готує. Як відомо, одним із найголовніших завдань сучасної освіти є формування творчої особистості. Однак для його реалізації необхідне креативне самовираження самого викладача, який повинен стати мотиватором у навчанні студентів та особистим прикладом спонукати їх до творчої діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Про актуальність зазначеної проблеми свідчить низка праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, присвячених питанням педагогічної культури, професійної компетентності та креативності викладача вищої школи. Так, значну увагу вчених привертає поняття творчості у психологічному аспекті (О. Волубасва, М. Папуча, В. Моляко, М. Савчин, Я. Пономарев, І. Фостер, Е. Торренс); педагогічними проблемами розвитку творчої компетентності вчителя цікавляться такі лінгвісти, як О. Тутолмін, С. Сисоєва, Т. Базаров, А. Бермус, В. Кан-Калік, О. Дубасенюк, Н. Воїтлева, Г. Мешко, М. Морайс, А. Уоррен тощо. Однак значно меншою мірою робиться акцент на особливостях розвитку творчості вчителя іноземної мови, зокрема англійської (І. Зимня, І. Бім, С. Максимюк, Р. Горбуліна). Адже, як відомо, у наш час англійська мова, маючи статус мови міжнародного спілкування, відіграє важливу роль у професійному та кар'єрному зростанні майбутніх спеціалістів, які високо цінуються не лише на вітчизняному ринку праці, але й мають перспективи співпраці з іноземними партнерами.

Мета статті. Відсутність ґрунтовних досліджень щодо проблеми розвитку творчих здібностей викладача англійської мови зумовила вибір теми нашої роботи, **мета** якої полягає у визначенні особливостей та способів розвитку креативності викладача вищої школи на заняттях англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Дискутуючи над проблемою визначення поняття "творчість", вчені оперують ще такими поняттями, як "креативність" та "інновація". Іноді у мовознавстві ці поняття ототожнюються (А. Гайфутдинова, Т. Андрюшина, Л. Коханович, Н. Яремчук), однак більшість мовознавців (Р. Швай, О. Ярошинська, М. Потієнко, Р. Горбуліна тощо) схильна до розмежування цих термінів. Найбільш удало, на наш погляд, дає визначення цим поняттям Р. Швай, яка наголошує, що творчість – це діяльність, результатом якої є продукти творчості, що характеризуються новизною та цінністю, хоча би для особи, що творить; креативність – це здатність людини до генерування нових і цінних витворів. Як риса характеру вона відноситься до особистості людини, а не до характеристик творчого продукту. Інновація розглядається дослідницею як здатність людини до впровадження творчих ідей у життя [1: 80]. У своїй роботі ми апелюватимемо до термінів "креативність" та "творчість", оскільки розглядаємо й особистісні риси педагога, і сам процес його діяльності, який виражається у доборі відповідних методів, прийомів роботи зі студентами, які активують творчість самого викладача.

Як відомо, творчий процес пов'язаний як з емоційною, так і з інтелектуальною сферами. Однак, звертаючись до особистісних якостей креативного викладача, жоден дослідник не акцентує на важливості інтелектуального розвитку педагога, більш того, іноді надмірність знань може зашкодити появі творчого натхнення. Так, Н. Яремчук зазначає, що не завжди талановитий науковець із високим рівнем енциклопедичних знань може забезпечити відповідний рівень педагогічної творчості, бо схильність до впорядкування і нагромадження знань, готових фактів є певним бар'єром спонтанної творчості. Важливе значення має вміння абстрагуватися від того, що вже відомо і колись мало позитивний результат [2: 245].

До найважливіших якостей креативного педагога більшість учених (В. Кан-Калік, С. Сисоєва, О. Ткаченко, О. Ярошинська, М. Потієнко, О. Дяченко тощо) зараховують його здатність співвідносити матеріал заняття із власним досвідом, пошуково-проблемний стиль мислення, здатність до самоаналізу та безперервного самовдосконалення, наявність суб'єктивної позиції, систему ціннісних орієнтацій,

готовність до ризику, прагнення до створення нового. Крім того, рушійною силою розвитку педагогічної креативності викладача-професіонала є проблемне бачення, наполегливість, ентузіазм, винахідливість, артистичність, оригінальність, гнучкість мислення, працьовитість, різнобічність, захоплення справою як покликанням, імпровізація, творча уява, фантазія, динамізм, наявність стратегії, вміння швидко реагувати та адаптуватися до ситуації, інтуїція тощо. Однак, на нашу думку, більш відповідальна роль у плані креативності відводиться саме викладачу англійської мови, адже він не лише навчає та виховує студентів, але й формує в них почуття комунікативної компетентності, розвиває почуття поваги до культури та традицій країни, мова якої вивчається. Від того, наскільки творчими будуть заняття англійської мови залежить не лише зацікавлення студента предметом, але й його успішність у житті, адже знання англійської мови допомагає оволодіти багатьма професіями та відкриває безліч перспектив. Тому, урахувавши ці чинники, викладач англійської мови має володіти не лише перерахованими вище особистісними характеристиками, але й мати низку характерних специфічних рис і здібностей, типових лише для нього.

Так, С. Максимюк вважає, що вчитель іноземної мови завжди повинен бути натхненний; професійно підготовлений (досконало знає свій предмет, щоденно готується до занять, постійно знайомиться з новітньою літературою); він підтримує студентів (розвиває та підтримує творчість і допитливість студентів); послідовний, принциповий і вимогливий у викладанні та оцінюванні; завжди дає відповідь на несподівані запитання, а якщо не знає відповіді, визнає це, зауваживши, що знає, як і де знайти; позитивно ставиться до змін; проводить уроки не лише сидячи; залишає негативний емоційний вантаж поза дверима аудиторії [3: 206]. О. Дубасенюк, наприклад, до специфічних рис вчителя іноземної мови відносить ще й такі: здатність бути мовленнєвим партнером для студента; переважне використання стимулюючих впливів порівняно з оцінювальними і особливо дисциплінуючими, які блокують іншомовне спілкування; вміння підтримувати рівне ставлення до всіх учасників спілкування; відмова від корпоративного стереотипу "вчитель завжди правий" як несумісного з процесом навчання; здатність виступати посередником між іншомовною культурою та студентами; здійснювати соціокультурне виховання; створювати атмосферу психологічного комфорту під час вивчення іноземної мови, ситуацію співробітництва у навчанні іншомовного спілкування [4: 145].

Важко не погодитися, що всі названі вище якості викладача іноземної мови є важливими, щоб охарактеризувати його як творчу особистість. Однак, щоб досягти такої високої професійності, варто не лише враховувати кожен непередбачуваний момент у процесі педагогічної діяльності, прагнути до самовдосконалення, уміти критично ставитися до своєї роботи, але й важливо бути фанатом своєї справи та залучати у практику найновіші, найоригінальніші, нестандартні методи та прийоми роботи, які допоможуть творчо розкритися не лише самому викладачу, але й наштовхнуть на творчі дії студентів.

Варто також зазначити, що творчість викладача може виявлятися на різних етапах його педагогічної діяльності. Так, скажімо, Г. Мешко та Н. Яремчук виділяють 5 етапів розвитку творчості педагога за ступенем його самостійності: 1) характеризується стійким інтересом, ясно вираженою спрямованістю особистості на професійно-педагогічну діяльність; 2) характеризується розвитком наслідувальної активності і пов'язаний з підвищенням рівня освоєння діяльності, інтенсивним творчим оволодінням професійними методами, засобами, прийомами (цей етап можна назвати репродуктивним); 3) відбувається збагачення діяльності педагога за допомогою поступового зниження загальної кількості наслідуваних дій та збільшення ініціативних дій (його можна назвати етапом оптимізації); 4) характеризується переходом від наслідування до самостійної творчості (евристичний рівень); 5) характеризується підвищеною професійно-творчою активністю особистості, наявністю індивідуального творчого стилю діяльності (дослідницький етап) [2: 246; 5: 34].

Однак більш влучним нам видається виокремлення **етапів творчого процесу** за структурою заняття, запропоноване В. Кан-Каліком:

1) Етап задумки заняття. Творчість виявляється у знайомстві з матеріалом та його плануванні. Якщо ж заняття проводиться не вперше, то творчість виявляється у процесі оновлення відомого навчально-методичного матеріалу;

2) Етап розробки заняття. Творчість виявляється у постановці конкретних задач, цілей діяльності та організації її методичної структури. Цей етап творчості пов'язаний із досвідом педагога, його загальною ерудицією, культурою, творчими здобутками;

3) Етап реалізації задуму у ході заняття. Творчість виявляється у безпосередньому спілкуванні зі студентами, вирішенні неочікуваних педагогічних задач, які виникають на занятті;

4) Етап самооцінки та самоаналізу педагогом результатів своєї творчості. У процесі визначення удач / невдач, задоволення / незадоволення виникають нові задачі, що породжує творче налаштування на подальшу діяльність [6: 71].

Для стимулювання креативності на кожному етапі варто застосовувати різноманітні шляхи та методики її розвитку. Це можуть бути як загальні методики психологічного тренінгу, так і специфічні способи розвитку творчості викладача іноземної мови, запропоновані в основному іноземними ученими. Уважається, що психологічний тренінг формує ставлення до навчального предмета і педагогічного

процесу як до засобу самореалізації, розвитку, що створює сприятливе підґрунтя для креативності. Найбільш удалими, на наш погляд, є принципи конструювання тренінгу для розвитку педагогічної креативності викладачів-лінгвістів, запропоновані Т. Остафійчук.

Серед основних принципів тренінгу, які нерозривно пов'язані із загальнодидактичними, науковець виділяє наступні:

1) Принцип створення мотиваційного мікросередовища. Спеціалісту потрібне занурення в діяльність, захоплення цим процесом. Щоб увійти в такий стан, учасникам тренінгу потрібно мати позитивний настрій, мотивацію досягнення мети, вміння підтримати відповідну концентрацію уваги на діяльності;

2) Принцип створення рефлексивного мікросередовища. Ґрунтується на створенні деяких умов: критичного настрою, цільових установок, які мотивують учасника до дій, організації дій із контролю і самоконтролю, оцінки і самооцінки, відносин кооперації під час спільного пошуку основ для оцінки результату і процесу творчої діяльності;

3) Принцип організації пошуково-евристичного мікросередовища. Ґрунтується на спеціально створеній у процесі тренінгу ситуації, яка забезпечує появу в учасників потреби в пошуку виконання професійних завдань. Саме завдяки кваліфікованому конструюванню вправ для тренінгу креативності така функція дає змогу підвищити значущість творчих розв'язань;

4) Принцип вільного вибору і безоцінкових суджень. Передбачає розуміння творчості як здібності виразити своє особливе неповторне ставлення до матеріалу. Ведучий повинен дати кожному учаснику свободу вибору та можливість проявляти творчий підхід до справи. Свобода вибору може передбачати право на помилку;

5) Принцип навчальних проблемних ситуацій, який підтверджує, що навчальні проблемні ситуації сприяють формуванню і закріпленню креативних умінь, викликають потребу долати труднощі;

6) Принцип чергування логічної й евристичної діяльності, який застосовується для того, щоб в учасників тренінгу не формувався стереотип виконання одноманітної роботи за конкретними правилами [7: 133].

Усі ці принципи є яскравим свідченням того, що будь-який викладач може стати творчою особистістю, а це є домінантою в парадигмі креативної освіти. Однак, у цьому процесі замало лише бажання педагога, його наполегливості та працелюбності. Необхідні ще підручники, навчальні та методичні посібники для викладача і студента, які відповідають принципам креативної освіти, інші інструментальні інформаційні дидактичні засоби, нові креативні мультимедійні, інформаційні і телекомунікаційні технології. За наявності таких умов викладач іноземної мови може звертатися до різних форм роботи, які допоможуть вдосконалити його креативні можливості та відповідно налаштувати на творчий розвиток самих студентів. Так, скажімо, на заняттях англійської мови важливого значення сьогодні набула розробка комп'ютерних презентацій, створення відео роликів на реалізацію творчих завдань, широке використання наочного матеріалу, проведення занять у формі круглого столу, застосування методу проектів, методу створення проблемних ситуацій. Досить практичними та корисними як для викладача, так і для майбутнього спеціаліста англійської мови можуть бути, на наш погляд, метод абсурду (полягає в тому, що студентам спеціально пропонується таке завдання, яке не може бути вирішене), метод ситуативної драматизації (полягає у введенні певних змін у хід роботи), метод інформаційної перенасиченості, який ґрунтується на свідомому включенні зайвих відомостей у вихідну умову завдання, метод раптових заборон (полягає в тому, що досліднику на тому чи іншому етапі роботи забороняється використовувати певні підручні засоби), метод рольової гри тощо. Такі форми та методи роботи вимагають від викладача не лише ерудиції, досконалого знання свого предмета, вільного володіння комунікативними навичками, але й методичної та інформаційної вправності, готовності до експромту та непередбачуваних ситуацій на занятті, вміння подавати нові ідеї та скеровувати думки студентів у потрібне русло, імпровізації, вміння підтримувати аудиторію в постійному напруженні, але й не забувати про моменти релаксації, виявлення почуття гумору, здатності педагога підтримувати інтерес студентів до культури народу, мова якого вивчається. Усі ці вміння та навички є виявом творчості викладача, якого можна назвати педагогом нової формації, який володіє методологією креативної освіти.

Крім того, коли йдеться про специфічні риси, притаманні креативному викладачу англійської мови, варто звернути особливу увагу на погляди зарубіжних учених, які дещо по-іншому, крізь призму свого менталітету, розглядають і структуру заняття, і роботу викладача до, під час та після заняття, і саму креативність, прагнення до якої уже давно стало однією з основних цілей у системі сучасної зарубіжної освіти. Так, деякі дослідники (М. Морайс, І. Азеведо, Г. Клекстон, Г. Караджагі тощо) зауважують, що на занятті англійської мови креативний викладач повинен: обов'язково використовувати аудіо-візуальні засоби навчання (однак не варто зосереджуватися лише на них, оскільки учитель повинен також проявляти свої особисті творчі здібності); використовувати різні форми та методи роботи; звертати увагу на мову тіла; швидко реагувати та переключатися з одного методу на інший у разі занепаду студентської активності; бути рольовою моделлю для студентів і стимулювати їхній інтерес; розумно ризикувати; демонструвати свою творчість, але критично ставитися до себе; не боятися виглядати дивним; виявляти

ентузіазм на занятті; бути готовим не лише навчати, але й навчатися від своїх студентів; виявляти тісний зв'язок зі студентами, проникатися їхніми проблемами, бути співчутливим.

Досить чітко, на нашу думку, подав способи розвитку креативності викладача британський учений Г. Клекстон. Він виокремив 8 пунктів формування креативної особистості:

1) Занурення у досвід. Креативні люди хороші споглядачі, вони знають, наскільки глибоко варто зануритися у вирішальні деталі і викрити те, що було невідомим. У цьому разі варто мати тенденцію описувати, аналізувати та думати;

2) Допитливість. На думку вченого, щоб бути креативним, варто постійно перебувати у стані допитливості. Варто любити запитання і з повагою ставитися до так званих "диких тем" – питань, на які викладач не має відповіді;

3) Дослідження. Креативний викладач повинен знати, що робити навіть тоді, коли він не знає, що робити, а для цього йому необхідно постійно бути в ролі спостерігача та дослідника;

4) Взаємодія (варто залучати студентів до вирішення поставлених задач);

5) Уява, адже багата уява – це мова творчості;

6) Інтуїція (дозволяти речам та ідеям з'являтися тим способом, який можна назвати "розумною несвідомістю");

7) Інтелект, який є життєво необхідним компонентом уяви та інтуїції;

8) Імітування (не варто боятися, а, навпаки, використовувати у своїй практиці творчість інших людей) [8: 3].

Отже, проаналізувавши погляди різних дослідників та на основі власного досвіду, вважаємо за доцільне подати свої **способи вдосконалення креативності**, які особливо можуть бути корисними для викладачів англійської мови:

1. Пам'ятати про свої успіхи, спиратися на них, однак не забувати, що невдачі також призводять до успіху, особливо у разі критичного ставлення до себе та розумного аналізу власних помилок.

2. Бути спонтанним. Не давати студентам можливості передбачати ваш наступний крок у роботі. Для цього варто здивувати самого себе – зробити те, що не є характерним для вас. Це зіб'є з пантелику студентів, змусить їх перебувати в постійному напруженні та шукати пояснення вашим учинкам та ситуації, що склалася. Так, скажімо, у процесі читання тексту можна спочатку поставити завдання "прочитати й перекласти текст", а після того, як студенти його виконають, різко змінити його. Наприклад, "переказати текст", "скласти діалоги, в яких висловити протилежні думки щодо змісту прочитаного", "описати подібну ситуацію з вашого життя" тощо. Різка зміна завдань завжди скеровує студентів до творчого пошуку.

3. По-новому використовувати старі речі. Щоб бути креативним, не обов'язково вигадувати нові форми чи методи роботи. Можна залучати до роботи загальновідомі істини, однак подавати їх під кутом зору сучасності, намагатися побачити світ очима студентів. Так, наприклад, під час вивчення теми "Професії" можна провести рольову гру: роздати студентам картки із назвами найсучасніших професій (бізнесмен, блогер, ді-джей, фрілансер тощо) та запропонувати їм розказати про переваги та недоліки отриманої професії. Це активізує їх зацікавлення предметом, допоможе розвинути їхню уяву і вдосконалив комунікативні навички.

4. Під час обговорення певної проблеми обов'язково приєднуватися до розмови, подавати свою цікаву думку або реальну історію із власного досвіду.

5. Використовувати новітні технології (відеопроєктор, ноутбук, e-book, відеоплеєр та інші), що є особливо доречним під час презентації проектів.

6. Давати студентам завдання не лише навчального, але й розважального характеру, наприклад, кросворди, пазли, ребуси, лексичні та граматичні ігри, тести тощо. Матеріал та завдання варто підбирати таким чином, щоб він змушував студентів не лише замислитися, а й сміятися. Адже гумор завжди створює сприятливу атмосферу на занятті, допомагає студентам розслабитися і не боятися висловлювати свої думки. Так, скажімо, під час вивчення теми "Канікули" можна запропонувати написати твір під назвою "Найкумедніші канікули в моєму житті", або, розподіливши студентів на 2 групи, запропонувати їм вигадати найдивовижніші способи проведення канікул (як реальні, так і нереальні). Перемагає та група, яка подає найкумедніші та найнеймовірніші способи.

7. Навчати студентів через мистецтво. Так, можна вигадати цікаві теми, наприклад, "Будинок моєї мрії", "Якби я був мільйонером...", "Країна щастя" тощо і запропонувати студентам висловитися з цього приводу, використовуючи свої таланти (намалювати плакат, зробити вирізки з газет та журналів, зробити презентацію і т. ін.). При цьому викладач повинен подати приклад своєї роботи або допомогти студентам у реалізації їх творчого задуму.

8. Винагороджувати студентів за цікаві ідеї (або за допомогою оцінок, або цікавого роздаткового матеріалу (зірочок, смайликів) за кожну правильну відповідь). Це стимулює активність студентів та формує позитивне ставлення не лише до предмета, а й до самого викладача.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Основною умовою ефективності роботи з розвитку педагогічної креативності викладачів все одно залишається їх високий рівень професійної та особистої компетентності, здатність до постійного вдосконалення та зміни усталених стереотипів у поглядах на світ. Оскільки творчий розвиток викладача нерозривно пов'язаний із бажанням виховати креативного студента, тому перспективою нашого подальшого дослідження є проблеми підготовки майбутніх спеціалістів до творчої педагогічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Швай Р. Творчість, креативність та інновація як важливі поняття сучасної педагогіки / Р. Швай // Вісник Львівського ун-ту. Серія : Педагогіка. – Львів, 2009. – Вип. 25 (Ч. 2). – С. 74–81.
2. Яремчук Н. Педагогічна творчість як складова професійно-педагогічної культури викладача вищої школи / Н. Яремчук // Вісник Львівського ун-ту. Серія : Педагогіка. – Львів, 2009. – Вип. 25 (Ч. 1). – С. 242–249.
3. Максимюк С. П. Педагогіка : [навчальний посібник] / С. П. Максимюк. – К. : Кондор, 2005. – 667 с.
4. Дубасенюк О. Професійна педагогічна освіта : компетентнісний підхід : [монографія] / [за ред. О. А. Дубасенюк]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.
5. Мешко Г. Вступ до педагогічної професії : [навчальний посібник] / Г. М. Мишко. – К. : Академвидав, 2010. – 200 с.
6. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении : [книга для учителя]. – М. : Просвещение, 1987. – 190 с.
7. Остафійчук Т. Методологічні засади психологічного тренінгу педагогічної креативності викладачів-лінгвістів / Т. Остафійчук // Вісник Академії управління МВС. – 2009. – № 1. – С. 128–137.
8. Claxton G. Creativity : A guide for the Advanced Learner (and Teacher) / G. Claxton // Haywards Heath : National Association of Head Teachers. – Bristol : University of Bristol, 2003. – 75 p.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Shvay R. Tvorchist, kreatyvnist ta innovatsiya yak vazhlyvi poniattya suchasnoyi pedagogiky [Creation, Creativity and Innovation as the Main Notions of Modern Pedagogy] / R. Shvay // Visnyk Lvivskogo un-tu. Seriya : Pedagogika [Lviv University Journal. Series : Pedagogy]. – Lviv, 2009. – Vyp. 25 (Ch. 2). – S. 74–81.
2. Yaremchuk N. Pedagogichna tvorchist yak skladova profesiyno-pedagogichnoyi kultury vykladacha vyshchoyi shkoly [Pedagogical Creativity as a Part of the High School Teacher's Professional-Pedagogical Culture] / N. Yaremchuk // Visnyk Lvivskogo un-tu. Seriya : Pedagogika [Lviv University Journal. Series : Pedagogy]. – Lviv, 2009. – Vyp. 25 (Ch. 1). – S. 242–249.
3. Maksymyuk S. P. Pedagogika [Pedagogy] : [navchalnyi posibnyk] / S. P. Maksymyuk. – K. : Kondor, 2005. – 667 s.
4. Dubasenyuk O. Profesiyna pedagogichna osvita : kompetentnisnyi pidkhid [Professional Pedagogical Education : the Competence-Based Way] : [monografiya] / [za red. O. A. Dubasenyuk]. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2011. – 412 s.
5. Meshko H. Vstup do pedagogichnoyi profesiyi : navchalnyi posibnyk [The Preface to the Pedagogical Profession] / H. M. Meshko. – K. : Akademydav, 2010. – 200 s.
6. Kan-Kalik V. A. Uchitelyu o pedagogicheskom obshchenii [Some Aspects about Pedagogical Communication] : [knyga dlya uchitelya] / V. A. Kan-Kalik. – M. : Prosveshcheniye, 1987. – 190 s.
7. Ostafiychuk T. Metodologichni zasady psykholoichnogo treningu pedagogichnoyi kreatyvnosti vykladachiv-lingvistiv [Methodological Aspects of the Psychological Training of Linguist Teachers' Pedagogical Creativity] / T. Ostafiychuk // Visnyk Akademiyi upravlinnya MVS [Ministry of Internal Affairs Management Academy Journal]. – 2009. – № 1. – S. 128–137.
8. Claxton G. Creativity : A guide for the Advanced Learner (and Teacher) / G. Claxton // Haywards Heath : National Association of Head Teachers. – Bristol : University of Bristol, 2003. – 75 p.

Матеріал надійшов до редакції 10.10. 2013 р.

Гарлицька Т. С. Развитие креативности преподавателя английского языка как необходимой составной учебного процесса в высшей школе.

В статье рассмотрены особенности и этапы развития креативности педагога высшей школы; проанализированы формы, методы и приемы работы, которые следует использовать в педагогической деятельности для совершенствования творческих умений и навыков. Также акцентировано внимание на важности развития креативности преподавателя английского языка и предложены способы формирования его творческих способностей. Важное значение в статье придаётся также связи креативности преподавателя с развитием творческого потенциала студентов англоязычного профиля.

Ключевые слова: *креативность, высшая школа, методы, приемы и формы развития творческих способностей.*

Harlytska T. S. English Teachers' Creativity Development as the Necessary Component of the High School Educational Process.

For the last few years the demands to the activity and personality of a high school teacher have been considerably increased. One of the main tasks of modern education is forming the creative personality. But its realization needs the teacher's creative self-expression who is a motivator in the educational process. The forming of the teacher's creative skills is impossible without special methods and ways. The article deals with the high school teacher's peculiarities and stages of creativity; the forms, methods and ways of work which should be used in the pedagogical activity for improving creative skills are analyzed here. What's more, there is a necessity of studying the peculiarities of the English teacher's creative development, because this aspect is not studied enough in linguistics. For that reason, the attention is focused on the importance of the English teacher's creativity development and the ways of forming his / her creative skills are also suggested. The connection between the pedagogue's creativity and English department students' creative potential development is also highlighted in the article. The problem is designated and the results of the research give the reasons to believe that the English teachers and students' creativity development is one of the priority areas of the study and requires further research.

Key words: *creativity, high school, methods, ways and forms of developing creative skills.*